

kazni je upoštevati obtežilne in olajševalne okolnosti (§§ 263 in 264 kaz. zak.); obveznosti izpovedi za obdolženca ni in ga ni siliti k priznanju krivde z obljubami itd. (§§ 25, 202, 203 kaz. pr. reda); odškodovanje prič in izvedencev za pot in zamudo časa oziroma za oddajo mnenja (§§ 383—386 kaz. prav. reda); vpostavitev v prejšnji stan (§ 364 kaz. pr. reda); prosta presoja dokazil itd.

* ———

Iz teh izvajanja sledi, da je jako potrebna enotna zakonita ureditev norm, ki naj veljajo za (formalni) upravno kazenski postopek. Tak postopnik bi moral obsegati, upoštevajoč izkustva prakse, vse zadevne predpise in tvoriti nekak politični kazenskopravdni red.

Ružičev načrt zakona o gozdovih in o pogozdovanju.

Prof. dr. Metod Dolenc.

I. Po vseh pokrajinah naše države obsegajo gozdovi 31% površine, država sama ima v svoji lasti skoraj polovico teh gozdov. Za smotreno gozdarsko politiko, ki bodi kolikor moči enotna za vso državo, treba predvsem poznanja vseh prilik, spadajočih v to stroko, v vsej državi. Težko je dobiti strokovnjakov, ki bi vse te prilike točno poznali in utrli pravo pot edinstvenemu zakonu o gozdovih in o pogozdovanju.

V predgovoru Ružičeve knjige¹⁾ čitamo, da je Jugoslovensko Šumarsko Udruženje že leta 1921 na ustanovnem zboru izvolilo poseben odsek in mu je poverilo sestavo

¹⁾ Načrt zakona o šumama i zašumljavanju Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Tekst. — Motivi. (Kratek prikaz našeg šumarstva i šum. administracije u času oslobođenja). — Predlog manjine upravnog odbora Jugoslovenskog šumarskog udruženja. Sastavio Ing. Andrej Ružič. Ljubljana 1925. Izdala Podružnica Ljubljana J. Š. U. Str. VI.+137.

načrta za edinstveni državni zakonik o gozdovih in o pogozdovanju. Ta odsek pa ni prišel do pravega dela. Zato je leto za tem minister za gozdove in rudnike R a f a j l o v i ć sklical komisijo strokovnjakov, ki so v kratkem roku izdelali široko osnovo za načrt zakona. Koncem l. 1922 je prišel njihov elaborat pred »širšo komisijo«. Toda člani te komisije so dobili besedilo osnove za načrt stoprav ob svojem prihodu v Beograd v roke in v 10 dneh niso mogli drugega napraviti kot prečitati osnutek in ga malo predelati, do končne redakcije in usvojitve načrta pa ni prišlo. Člani te komisije iz Slovenije so vsled tega sklenili, da bodo sami izdelali svoj načrt na temelju splošnih smernic, ki jih je ustanovila širša komisija. 14 dni pozneje pa je upravni odbor Jugoslovanskog Šumarskog Udruženja poveril vseučiliščnemu profesorju dr. A l e k s a n d r u U g r e n o v i ć u in tedanjemu gozdarskemu svetniku v Ljubljani i n g. A n t o n u R u ž i ć u isto nalogo. Oba sta delala, toda vsak zase. Ko je slednjič prišlo do nove seje v Beogradu na ministrstvu za gozdove in rudnike, je bil 26. aprila 1923 od večine sprejet U g r e n o v i ć e v p r e d l o g, R u ž i ć e v načrt pa označen kot predlog manjšine.

Ružić je svoj načrt dokončno redigiral in ga z nagibi opremil v oktobru l. 1923, a v tisku izdati ga je utegnil šele pod novim ministrom za gozdove in rudnike d r. Ž e r j a v o m v prvi četrtini l. 1925. Tako eksistirata dva načrta drug poleg drugega, U g r e n o v i ć e v, ki je izšel v Ljubljani l. 1923, in R u ž i ć e v, ki je izšel istotam l. 1925. V nastopnem hočem govoriti o načrtu strokovnjaka R u ž i ć a, ki je deloval in še deluje (ta čas pri mariborski oblasti) v Sloveniji, o kateri pravi v svoji knjigi (str. 111), da je brez dvoma najboljše in najzdraveje urejena pokrajina v državi.

II. Za pravnika je na R u ž i ć e v e m načrtu zanimiv predvsem problem zakonodajne tehnike vobče in pa rešitev predlaganih določb, ki posegajo v območje občin sodišč. Pre-soje o tehnični ureditvi načrta se seveda kot nestrokovnjak niti dotakniti ne morem. Smem pa ugotoviti, da je R u ž i ć v izdaji svojega načrta priobčil zelo obširno razpravo kot nekakšne nagibe k načrtu, v katerih navaja med drugim tudi zakonite predpise raznih pravnih področij o gozdarstvu, za

kar mu bodo pravniki zelo hvaležni. Razočara pa pač vsebina teh nagibov v pogledu popolnosti, kajti govor je tu o pregledu našega gozdarstva, gozdne uprave in nadzorstva, o nalogah gozdarske politike, o določbah občnega dela. Ko pa pride avtor do drugega dela načrta (šumska uprava) in do tretjega (administrativni postopek, zastaranje, kazenske odredbe, pristojnost, sojenje, prehodne in zaključne odredbe) pa skoraj do cela obmolkne, češ »te določbe so tako jasno izdelane, da je vsako obrazložjenje odveč«. Pisatelj pravi končno, da se zadnja dva dela tičeta »u mnogočem naših jurista, pa neka oni svojo kažu. Ovaj je nacrt promišljen i proveden konsekventno do kraja«.

Kolikor daje avtor načrta pravniku besedo, bi nastopno napisal nekoliko opazk. Še prej pa naj podčrtam dvoje avtorjevih vodilnih misli, da se vidi duh, ki veje iz načrta, in spozna splošni značaj tistih določb, ki jih sme jurist presojsati.

Prva misel, ki loči po izvajanjih pisatelja Ružiča v dokajšnji meri njegov načrt od Ugrenovičevega, je ta da se on trudi podati načrt zakona, ki je načeloma izrazito centralistično zamišljen, dasi v podrobnih stvareh koncedira tudi različno ureditev vprašanj za poedine pokrajine (tako n. pr. glede minimalne površine zasebne gozdne posesti, za katero je postaviti kvalificiranega strokovnjaka kot upravitelja). Zdi se, da mu je bila samo skrb za kvalificirani naraščaj nagib za to, da je odstopil od unificiranja rešitve tega vprašanja. Najvišji cilj avtorjev, ki si ga stavi v svojem načrtu, je energično zabranjevanje nadaljnega uničevanja in pustošenja gozdov in pa poprava opustošenih gozdov, sredstvo za dosego tega cilja pa »koncentracija svih zakona i propisa o šumarstvu, ukoliko je ona iole moguća«. Dočim zahteva Ugrenović specialne gozdarske zakone tudi za posamezne pokrajine, misli Ružić, da naj se vsi specialni zakoni skupijo v en sam zakon, ki bo dal smernice, a posebne uredbe naj se izdajo za poedine oblasti (str. 116, 117). Skratka, vse naj se edinstveno sprovede. Tudi uprava bodi centralistična in za vse pokrajine enako izvedena. Dočim Ugrenović za pokrajine, kjer gozdni regal še ni odpravljen, ne pred-

laga šumarskih tehničnih referentov, jih Ružič zahteva povsod. Administracija bodi urejena na temelju zakona o občni upravi. Policijska jurisdikcija naj se ne utesnuje na korist sodne, ampak razširi. Kjer ta njegova načela še nimajo potrebne zakonite zaslombe, ker predmetnih zakonov še ni, pooblastijo naj se »resortni ministri«, da v sporazumu z ministrom za gozdove in rudnike »stvorijo to prelazno« stanje v pokrajinah, kjer imajo drugačen postopek, kakor je predpisan s tem zakonom (sc. o gozdovih in o pogozdovanju po Ružičevem načrtu, str. 136).

Druga zakonodajna misel, ki jo Ružič podčrtava, je ta, da naj se z zakonom o gozdovih in o pogozdovanju reši hkrati tudi vprašanje, kako se naj preskrbi kmetovalcem in tistim, ki se bavijo poleg svojega glavnega poklica tudi z obdelovanjem zemlje, iz državnih in samoupravnih gozdov lesá, drv in pašnje. Na ta način naj bi se v smislu člena 141. ustave rešila agrarna reforma glede gozdarstva. Ružič pravi, da so drugi načrti to važno poglavje pustili v nemar, a misli, da treba naravno pravo do lesa in drv tistih, ki so gozdni sosedje, pretvoriti v zakonito pravico na strani neposestnikov in zakonito dolžnost na strani gozdnih posestnikov. V načrtu pa vendar ne predvideva obligatorne razlastitve v svrhu agrarne reparacije, ampak se zadovoljuje s fakultativno za velike gozdne komplekse, »što u praksi ne znači drugo nego pretkupno pravo države i samoupravnih tela za te šume« (str. 124).

III. Po teh splošnih pripombah preidem k določbam načrta glede organizacije gozdarske službe. Izvedena je hierarhično, a avtor imenuje najvišjo nadzorno upravno oblast »ministarstvo šuma i rudnika«. Neprilичno se glasi določba, da stoji na čelu ministrstva minister, a organi ministra so »ministarstvo šume i rudnika«, »generalna direkcija šuma i rudnika« kot prva stopnja, »direkcije šuma oblasti uprave oblasti«, odnosno njihovi šumarski referenti kot organi druge stopnje, dalje »šumske uprave sreske upravne oblasti«, odnosno njihovi šumarski referenti kot organi tretje stopnje. Ni namreč točno, če se imenuje v marginalni rubriki »ministarstvo šuma i rudnika« na prvem mestu, dasi je v resnici najvišja oblast minister; niti ni priporočljivo, da se imenujejo hierarhično podre-

jena oblastva v nasprotnem številčnem redu, nego je to običajno za instančna oblastva drugih resorov.

Tehnično neprimerno je dalje, da je v čl. 226 govor pri državnih gozdovih o instančni poti od šumske uprave preko direkcije šum na ministrstvo gozdov in rudnikov, da pa se koncem te določbe takoj pristavlja, da je rešenje tega ministristva (— mari ne ministra? —) izvršno. Saj so tudi rešitve nižjih oblastev lahko izvršne. Ta klavzula o izvršnosti se večkrat ponavlja, v čl. 229 pa je vnovič poseben stavek, ki pravi še enkrat, da so »rešenja ministarstva šuma i rudnika« izvršna.

Glede pritožb je generalno določen rok 15 dni, računši od dne priobčenja rešitve ali odloka. Pogrešam določbo, kako je računati dneve, ko teče pritožba na pošti.

Težke pomisleke mi vzbujata določba čl. 231. Tu je rečeno, da je tisti, ki je napravil ovadbo o kaznivem dejanju ali zanemarjenju dolžnosti, dalje tisti, ki je napravil »terminirano« ovadbo ali prošnjo ali pritožbo, upravičen zahtevati od oblastva, ki mu je bilo to predloženo, da mu potrdi čas predložitve. Pritožbe pa mora pristojna oblast rešiti v enem mesecu, od kar jih je prejela. Če se pa izkaže potreba izjeme od te določbe, mora pristojna oblast stranko v navedenem roku o tem obvestiti. Sedaj pride končna določba čl. 231: »Ako stranka, koja je podnela žalbu, ne dobije u tom roku nikakvo rešenje, može obzirom na propise ovog zakona postupiti, kao da je primila pozitivno rešenje«. Kaj je pozitivno rešenje, tega ne izvemo. Ali ne bi bilo »pozitivno rešenje« tudi to, ako bi stranka dobila obvestilo, da velja v konkretnem primeru izjema, ki podaljšuje rok? Pa če gremo preko te misli, ali je napadena rešitev postala vsled pritožbe neeksistentna? Kako je postopati, če je ovadil radi gozdarske krivice zasebnik zasebnika; — ali naj se obsodi ovaditelj na stroške poizvedb (v smislu čl. 244 načrta), ker se je ovajeni pritožil zoper sodbo, a je bila višja upravna oblast preobložena z delom ali pa prelena, da bi obvestila stranko o izjemnem podalšanju roka? In kdo naj tako reši?

IV. O gozdarskih kaznivih dejanjih govori glava VI. prvega dela načrta. Nikakor se ne morem strinjati z določbami načrta glede kaznivih dejanj, ki utegnejo biti tudi kazniva dejanja po občem kazenskem zakoniku. Iz načrta izhajajo, da

je pri gozdni tatvini plačati vrednost poškodovanega lesa, če je bilo drevo občutno poškodovano, in da se razen tega kaznujejo storilci po čl. 234. V tem členu je sicer res navedeno, da se vsi prekršaji predpisov zakona o gozdovih kaznujejo po splošnem kazenskem ali kakšnem drugem specialnem zakonu, torej po rednih sodiščih. Ali kje je diferencialni moment med gozdnim kvarom (Forstfrevel) in med gozdno tatvino (Wald-diebstahl). V čl. 234 je celo govor o posebno težkih slučajih in o »kombinovanih prekršajih«, ne da bi jih mogli že vsled tega momenta subsumirati pod sodne delikte. Tu bo treba na vsak način korenitih izprememb načrta, tako, da se vnese kot razloček med gozdnim kvarom in gozdno tatvino moment malenkostne vrednosti ali pa moment samovoljnega ravnanja v prepričanju, da bi storilec smel vzeti iz gozda lesá, smole, žira, gob, jagod, črne zemlje itd. na prošnjo zastonj ali proti malenkostni odškodnini.

Za gozdarska kazniva dejanja ustanavlja načrt dvojno kvalifikacijo: izstupe (prestopke) in prestupe (pregreške). V čl. 243 pravi naš načrt, da vrši poizvedbe »prethodno interno« pristojna gozdarska uprava in odstopa »instruisane akte« s cinitvijo škode in z zahtevo na odškodnino in plačilo stroškov v smislu gozdarskega zakona v kar najkrajšem roku pristojni sreski oblasti, da izvide (= poizvedbe) popolni in izreče sodbo, ako niso ovajena dejanja kazniva po občem kazenskem zakonu. Tu se vidi, da avtor načrta ne pozna dovolj našega modernega kazenskega postopanja, ampak domneva nekako iste pravne razmere kakor so v Srbiji. Pravilno bi bilo, da bi se že ob dvomu, ali ne spada kaznivo dejanje v pristojnost rednih sodišč, prepustilo nadaljnje postopanje sodiščem, kajti inace so vse poizvedbe več ali manj nepotrebne, ker sodišča itak ne morejo vezati. Zlasti velja to za precenjevanje škode na drug način kakor je določen po kazenskem pravnem redu. Nerodno je izraženo tudi določilo, da mora vsakdo državne gozdarske organe ubogati, če kaj zapovedo, da se prepreči preteča nevarnost za gozdove. Ali naj velja to tudi za oboroženo vojaško silo, za višje gozdarske uradnike itd.?

V čl. 240 je navedeno, da se morajo državni in samoupravni uslužbenci, ki jim je gozd poverjen v varstvo, kazno-

vati za tatvine in udeležbo na tatvini in gozdnih poškodbah kot »utajachi opšteg kaznenog zakona«, a za vse administrativne krivice ali zanemarjenja dolžnosti po odredbah zakona o uradnikih državljanskega reda. Tu je jasno videti, da je šel avtor ali njegov mentor na posodo k srbijanskemu kazenskem zakoniku, toda brez kritičnega pregleda zakonite snovi. Smiselno ista določba o »utajachi« velja le v Srbiji in Črni gori, drugod pa ne. Treba torej to zakonodajno misel preurediti ali pa izpustiti. Drugo bi priporočal brez bojzani za kakšno škodo vsaj izreka načrt itak generalno, da veljajo določbe občil kazenskih zakonikov, kakor obstojé v posameznih pokrajinah, povsod do izenačenja kazenskega prava. Tudi glede obtežilnih okolnosti je šel avtor na posodo k srbijanskemu pravu; prevzel je iz zakona o šumama (od 30. marca 1891) obtežilne okolnosti, izpustil pa olajševalne. Prav umestno bi pa bilo, ako bi si bil od tam izposodil n. pr. določbe o sozveznosti sodnih in administrativnih deliktov...

Ponesrečeno je tudi poglavje o zastaranju. Rok je odrejen za prestopke in pregreške na eno leto. Če pomislimo na možnost zastaranja pregreškov in prestopkov, ki spadajo pred redna sodišča, v treh mesecih, kakor n. pr. po kazenskem zakoniku v Sloveniji in Dalmaciji itd., potem moramo zopet reči, da postopa načrt brez kritičnega smisla za pravni položaj v raznih pokrajinah države. Zastaranje izvršljivih sodb v treh letih je tudi institut, ki je povzet iz srbijanskega prava, a ga za naš kazenski proces ta čas ne moremo priporočati, ker ne gre, da bi se za en del kaznivih dejanj zastaranje dovolilo, glede vseh drugih kaznivih dejanj, ki so v velikanski večini, pa ne.

V čl. 232 je rečeno: »za prekid zastarelosti u drugim slučajevima važe propisi opšteg kaznenog postupnika,« a v Sloveniji, Dalmaciji, Hrvatski, Bosni itd. so ti predpisi, kolikor se tičejo baš prestopkov in pregreškov, le v kazenskem zakoniku. Sicer bi pa bilo treba tudi še kaj povedati o trajnih in ponavljajlnih deliktih, ki so za gozdarske zadeve precej tipični. Ni lahko razumeti, zakaj naj sodni pregreški zastarajo v prilično kratki dobi, pri administrativnih kaznivih

dejanjih pa naj Damoklejev meč preteče obsodbe visi nad storilcem brez kraja in konca.

Zahteva po odškodnini zastara po načrtu objektivno v pol letu, subjektivno v dveh mesecih a tempore scientiae. Oba roka sta prekratka; niti ne vidim razlogov, zakaj ne bi bilo to vprašanje urejeno samo po načelih občega državnega zakonika, kar naj bi veljalo enako tudi za protizakonito zavzetje gozdnega zemljišča.

Uvedba popularne obtožbe je za veliki del države za enkrat neizvedljiva, smatram jo pa tudi za nepotrebno. Kdor je oškodovan, se oglasi že sam. Nikar dajati preveč prilike za denunciacije iz gole objestnosti vaškega nemaniča, ki ga stroški zastran neopravičene ovadbe sploh zadeti ne morejo.

V prehodnih določbah načrta nam kaže avtor, kako enostavno si je zamislil unifikacijo začasnega postopka, sodstva in kaznovanja po zakoniku o gozdovih. Pooblašča se »nadležno ministarstvo, da privremenim naredjenjem, uvažujučim predloge dotičnih oblasnih, upravnih vlasti odnosno direkcija šuma sporazumno sa ministarstvom šuma i rudnika uredi povremeni postopak, sudjenje i kažnjavanje po ovome zakonu prema postojećem redu na dotičnom teritoriju«. Ti predpisi naj se izdajo v roku 6 mesecev t. j. do časa, ko pride do veljave zakon o gozdovih. Kdo so pristojna ministrstva? Kje so glavna načela postopanja? V ustavi jih ni; v načrtu zakona tudi ne. Ali naj velja prosta roka — na vsej črti? Ministri so odposlanci političnih strank in se obdajajo v svojih uradih s svojimi političnimi pristaši. Ali naj pripustimo, da nastane vedno kolebanje v gozdarski državni politiki, kakor se pač »režimi« menjavajo!

V. Kakor radi priznamo avtorju veliki trud in ljubezen do stvari, ki sta nemara s tehnične strani rodila vsega uvaževanja vrednih predlogov, tako moramo le obžalovati, da se avtor ni glede jurističnega dela svojega načrta pred publikacijo obrnil na pravne strokovnjake, namesto da bi jih šele v tiskanem načrtu pozival, naj se sami za kritiko njegovega načrta pobrigajo. Če pravi avtor načrta, da je načrt »premišljen in izveden dosledno do kraja,« izrekel je sodbo in ipsa causa in še to kot nepristojen sodnik. Povzeli smo le

glavne stvari iz pravniškega dela njegovega načrta, in pravno tehničnih hib bi lahko navedli še dokaj, pa menda že pokazane spričujejo, da je avtorjeva sodba — nepravilna.

Seveda ima Ružić mnogo olajšilnih okolnosti zase, predvsem to, da zakonodajna tehnika pri naših zakonodajalcih sploh ni tako upoštevana, kakor bi morala biti. In vendar moramo ponovno in ponovno poudarjati, da ne zadošča samo dobra volja, ampak da je treba zasnovateljem načrta temeljite juristične naobrazbe in izčrpne informacije v predmetu. Še le kooperacija strokovnjakov po tehnični strani in strokovnjakov po pravni strani bi mogla podati elaborat, ki bi smel veljati za primerno podlago nadaljnega razpravljanja. Samo tisti zakonodajni načrti so v resnici v državnem duhu koncipirani, ki so zasnovani tako, da ne omalovažujejo prava niti ene pokrajine s posebnim pravnim območjem.

O parlamentarnom Odboru u Čehoslovačkom Ustavu.

Prči, dr. Gjergje Tasić.

Sve moderne zapadnoevropske države, i ako demokratske, priznaju uredbe u stanju nužde. Te uredbe, kao što je poznato, donose se kad Parlament nije na okupu i ne može se sazvati da bi mogao na vreme svršiti posao, međjutim stvar je vrlo važna i hitna; ali pod uslovom, da se traži naknadno odobrenje Parlamenta, koji je može poništiti. Ove uredbe su priznate i u nauci, ali samo kao jedno sredstvo po nuždi, i to kao jedno tako reći krajnje sredstvo.

Pojava ovakvih uredaba pokazala se neizbežnom ne samo u toku rata kada su one imale čak jednu znatnu primenu i u najdemokratskijim zapadnim državama, već i posle rata. Kod nas se nedavno desio takav slučaj sa stanbenim pitanjem. Pošto je od 1. januara 1925. prestao da važi zakon o stanovima, koji je ograničavao slobodu ugovaranja, barem u